

Prof. dr. Janez Justin, 1951–2013

Na začetku šestega desetletja življenja se večina raziskovalcev še zlasti na področjih družboslovja in humanistike temeljiteje loti dela sintetiziranja svojih dognanj. Po navadi gre za to, da zberejo, ponovno premislijo in kritično predelajo članke, referate s konferenc, nedodelane zapiske ipd. in jih strnejo v nekaj knjižnih izdaj. Tako je tudi raziskovalec (v letih od 1994 do 2000 tudi direktor) Pedagoškega inštituta, redni profesor dr. Janez Justin, pred nekaj meseci obljubil skorajšnje dokončanje temeljnega dela na podlagi Avguštinovih razpravljanj o spoznavanju, učenju, bogu, subjektu in družbi ter še drugega temeljnega dela s področja teorij znanja. Toda zdaj moramo zaradi neizprosne usode reči, da so ta dela nedokončana in da nikoli ne bomo mogli vedeti, do kakšnih sklepov bi v njih prišel. Sodelavcem in prijateljem zdaj preostaja dolžnost, da to njegovo nedokončano delo uredimo in uvrstimo v anale slovenske interdisciplinarne družboslovno-humanistične misli. Za njim ostaja na desetine člankov v slovenskih in tujih znanstvenih revijah, poglavij v monografijah, učbenikov, razprav in veliko lepih spominov nanj med tistimi, ki so študirali pri njem na podiplomski Fakulteti za humanistične študije (ISH), med tistimi, ki so se z njim videvali v stalnejših in začasnih strokovnih telesih na področju šolstva in tudi med vsemi ljudmi, ki se jim je vtisnil v spomin s svojo razumsko ostrino, strpnostjo in človeško blagostjo.

Janez Justin je bil kar se da popoln predstavnik kozmopolitske generacije slovenskih družboslovcev in humanistov. V delu svojega zorenja in zgodnejših iskanj se je ta generacija morala ubadati z ideološkimi omejitvami, teh pa ni samo, kolikor je mogla, vljudno ignorirala, ampak je bistveno pripomogla k njihovem odstranjevanju. To bi zdaj lahko poimenovali za osvobajanje duha, ki se je vpisalo v tokove slovenskih družbenih sprememb in je prispevalo

k temu, da se je Slovenija sinekdohično zdela zunanjim opazovalcem bolj razvita, kot je v resnici bila. Justin je del doktorskega študija opravil na *École des hautes études en sciences sociales* v Parizu. Po doktoratu se je dodatno usposabljal na Fakulteti za lingvistiko Univerze v Antwerpnu. Če niti ne omenjamo vseh drugih tudi manj formalnih stikov s kolegi najprej v Franciji in potem v mnogih deželah, lahko ugotovimo, da je Janez Justin imel v življenju to srečo, da se je seznanil z najbolj prelomnimi teorijami 20. stoletja v času, ko so bile v največjem razcvetu. Strukturalna lingvistika je utemeljila številna interdisciplinarna področja s tem, da je iz nje izšla povsem nova epistemologija, ki je še vedno nepreseženi generator humanistične vednosti v njenih najbolj sofisticiranih, a tudi presenetljivo praktičnih oblikah. Seznanjenost s temeljnimi področji vednosti je Janezu Justinu omogočila raziskovanje in pedagoško delo v več smereh. Seveda pa je bilo njegovo delo močno opredeljeno z raziskovanjem na Pedagoškem inštitutu, z vodenjem te ustanove in v zadnjih letih z vodenjem Centra za uporabo epistemologijo v njenem okviru. Prav ta enota inštituta, ki opravlja odmevne mednarodne raziskave znanja učencev (IEA in PISA), že vrsto let daje pečat prepoznavnosti Pedagoškega inštituta v strokovni in najširši javnosti. Svoje ekspertno poznavanje lingvistike je Justin povezal s študijem procesov posredovanja znanja v vzgoji in izobraževanju, poznavanje teorij jezikovne pragmatike mu je pomagalo utemeljevati teorije državljske vzgoje in razvijati prispevke h kurikularnim teorijam, pa tudi k obravnavam problematike šolskih učbenikov. Na ISH je v sodelovanju s tudi prezgodaj preminulim profesorjem Dubravkom Škiljanom vodil program Lingvistika govora in teorija socialne komunikacije. Skratka, znanstveno raziskovalno delo Janeza Justina je bilo večplastno in raznoliko, a hkrati zaznamovano s strokovno doslednostjo, metodološko strogostjo in kritično utemeljenostjo.

Janez Justin pa še zdaleč ni bil kabinetni raziskovalec brez zanimanja za svet, ki ga obkroža. Nasprotno! Že dejstvo, da je delal na Pedagoškem inštitutu, ustanovi, ki jo »nenehno ukinjajo«, ki se nikoli ne more znebiti političnih pritiskov, poskusov obračunavanja z avtonomnimi državami in stališči ipd. je onemogočalo kakršen koli »vzvišen« odnos do sveta. In naš nepozabni Janez tudi kot oseba ni bil ukrojen za tako pozo, četudi bi jo glede na prefinjenost teorij, s katerimi se je ukvarjal, kaj lahko privzel. Bil je eden redkih, ki zmorejo poleg svojega raziskovalnega dela opravljati še vrsto »funkcij« ali kakor koli že bi poimenovali opravila vodenja, organiziranja in usmerjanja, brez katerih tudi raziskovalno delo ni mogoče. Janez je ta dela, pri katerih je treba znati razumeti druge, kanalizirati spore in tudi odločno posredovati, vedno opravljal z veliko občutka in neskončno spodbujajoče. Tako izraziti posamezniki, kakršen je bil Janez Justin, so seveda nenadomestljivi in zato nepozabni, najprej v svojih družinah in krogih sodelavcev, pa tudi v zgodovini nacionalne kulture.

RED. PROF. DR. DARKO ŠTRAJN
Delo, 18. julija 2013